

ВАЛЕНТИНА СОБОЛЬ

**ЛЬВІВ, 26.03.2016: XXVII НАУКОВА
СЕСІЯ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
ІМ. ШЕВЧЕНКА В УКРАЇНІ**

Пленарне засідання XXVII¹ Наукової сесії Наукового Товариства імені Шевченка 26 березня 2016 року було присвячене ювілею: 160-річчя від дня народження Івана Франка та 100-ліття від дня його смерті.

Це засідання підсумувало роботу всієї наукової сесії, яка почалася у секціях, комісіях, осередках у різних містах України 4 лютого і тривала до 25 березня 2016 року: ошатно видрукувана програма презентує розмаїття порушених проблем. Голова НТШ в Україні Роман Кушнір відкрив ранкове перше засідання вступним словом. Він наголосив, що незважаючи на складну ситуацію в Україні, неоголошену війну, анексію Криму, окупацію значної частини Донецької та Луганської областей, а тому практичне припинення діяльності осередків НТШ на цій території (Донецького відділення, Кримського та Слобожанського осередків), вони продовжують працювати у нашому Товаристві. Зокрема, про це свідчать підготовлений черговий 42 том *Донецького вісника НТШ*, журналу «Схід» (№ 1 за 2016 р.) та завершення впорядкування унікального видання *Донецької Шевченкіани у датах і подіях: 1851-2014 рр.*

¹ Перша наукова Сесія відбулася у 1990 році, про неї згадав Р.М. Кушнір, окресливши внесок провідних науковців у відновлення НТШ.

Роман Кушнір зазначив: «Нині проводимо Пленарне засідання вже ХХVII-ої Наукової шевченківської сесії НТШ. Згадаймо Першу Сесію у 1990 р., де НТШ робило свої перші кроки та починало діяти практично з нуля. Але існувало велике бажання до праці та невимовний ентузіазм. Сьогодні у нас працює 36 комісій з різних наукових галузей, сформовані та діють по усій Україні 19 осередків Товариства, кожний зі своїми планами робіт та майже кожний зі своїми НТШ-івськими виданнями. Це наші, шановне Товариство, спільні досягнення. Ми завжди маємо пам'ятати про підтримку на початках відновлення НТШ з боку провідних науковців Львова Романа Кучера, Ярослава Підстригача, Ярослава Дашкевича, Ярослава Ісаєвича, Олега Романіва, Івана Головацького, Михайла Голубця, Володимира Панасюка, Ігора Юхновського, Олега Купчинського та інших. Наша 27-річна діяльність повністю спростовує застереження деяких недоброзичливців, що НТШ у даний час нікому вже не потрібне і буде лише дублювати існуючі в Україні наукові академічні та університетські осередки».

На пленарному засіданні було заслухано шість змістовних доповідей: Михайла Гнатюка Коди Шевченкової творчості: інтерпретація Івана Франка, Олександра Бороня Повість „Княгиня“ у творчій еволюції Шевченка-прозаїка, Роксолани Зорівчак Сприйняття творчості Івана Франка як символу інтелектуальної України в англomовному світі, Ігора Скочилися Київська християнська традиція та „руський православний мир: історія, ідеологія і політика“, Володимира Панасюка Львівська наукова школа механіків-матеріалознавців: історія та здобутки, Володимира Білецького Українська терміносистема в гірництві: здобутки і перспективи.

М. Гнатюк у своїй доповіді наголосив на особливому значенні Івана Франка в історії НТШ, адже саме Франко зумів побачити коди найсокровенніших прагнень українського народу. Зокрема, професор Гнатюк зауважив,

що національний код раннього Шевченка найвиразніше виступає у його баладі *Тополя*, а чи не найглибше розкодування творчості Т. Шевченка маємо у трактаті І. Франка *Із секретів поетичної творчості*. Доповідач розповів про шевченкознавчі студії І. Франка, які й дотепер залишаються зразками найглибшого прочитання творчості Тараса Шевченка. За словами М. Гнатюка, Іван Франко не визнавав бісер риторики про Тараса Шевченка, а глибокодумно осмислював поета. Іван Франко був першим, хто звернув увагу на таку важливу проблему як Шевченко і Біблія та віднайшов сліди Святого Письма у творах Кобзаря.

Олександр Боронь докладно проаналізував повість *Княгиня* Тараса Шевченка, яка посідає особливе місце у становленні повістярської манери письменника – сполучної ланки від ранніх спроб до більш вправних прозових творів на оригінальний сюжет, який не має аналогу в поетичній спадщині. У своєму дослідженні О. Боронь наголосив, що ця повість певною мірою перебуваючи у силовому полі романтичного стильового напрямку, засвідчила часткову переорієнтацію Шевченка на життєподібне відтворення реалій, перехід від одновимірності персонажів до детальнішого моделювання колоритних постатей із народу. За висновком О.Бороня, повість *Княгиня* фактично «завершує опертий на власну поезію етап творчості прозаїка. *Княгиня* фактично завершує опертий на власну поезію етап творчості прозаїка, що вже в наступній повісті – *Музикант* – розробляє оригінальний сюжет, використовуючи життєвий досвід і реальні враження. Вправнішою, без штучної ускладненості, стає розповідна композиція, істотно обмежується коло службових персонажів тощо. Цей досвід побудови прозового твору Шевченко набув у трьох попередніх повістях, головно *Княгині*, у якій зробив вдалу спробу радикально трансформувати фабулу поеми *Княжна*, в результаті чого з'явилася морально-етична повість».

Доповідь Роксолани Зорівчак *Сприйняття творчості Івана Франка як символу інтелектуальної України в англomовному світі*, викликала дискусію, яка продовжилася на другому засіданні. Дискусію розпочав Володимир Панасюк: “Що напрацьовано нами, щоб утвердити Івана Франка як постать світового значення, «Засвітити нові зорі на українському небосхилі»”? Роксолана Петрівна відповіла, що ми і сотої частини не зробили із того, що б вартувало. Колись хотіли провести конференцію перекладачів поеми *Мойсей*. Робимо те, що можемо, але не все, що потрібно. Намагаємося втримати Франка в українських межах, а треба виводити на світові. Михайло Гнатюк в обговоренні цього питання зазначив, про те, що добре, що в ювілейний рік Івана Франка прозвучала ця проблема, яка має вагоме значення. Володимир Панасюк зазначив, що ювілейний рік І. Франка має стати рубіконом, коли про Франка мають знати усі. В цей рік треба було б провести блокаду навколо української літератури, адже маємо багато сучасних письменників, але українську літературу мають презентувати класики. Ми повинні робити все для того, щоб І. Франко прозвучав у світі. Часто за цю справу беруться студенти, але мають цим займатися фахівці, які можуть робити якісні переклади іноземною мовою. Потрібно пам’ятати, що ми живемо не ювілеями, а кожного дня. У відповідь, Роксолана Зорівчак заявила, що «жодного рядка із твору Івана Франка ні студентам, ні аспірантам не давала перекладати. Ми аналізуємо існуючі переклади і самі не наважуємося перекладати, бо це – святотатство».

Ігор Скочилияс поділився роздумами про те, що таке „русский православный мир“. Володимир Панасюк розповів про розвиток та здобутки Львівської наукової школи механіків-матеріалознавців, відзначив роль НТШ у вивченні цієї проблеми та подарував книгу бібліотеці НТШ. Володимир Білецький розповів про давні витоки гірничої термінології та нові досягнення у цій галузі.

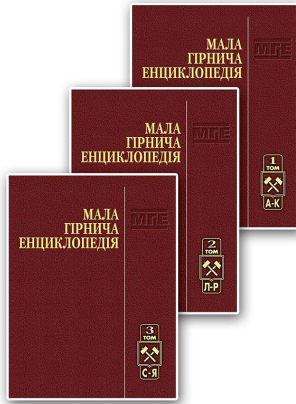
Учений наголосив на тому, що «модернізація змісту вищої технічної освіти потребує сучасної термінологічної системи та оновленої інформаційної бази енциклопедичного рівня, яка охоплює широкий реєстр понять і термінів, що відображають гірництво й геологію як цілісний феномен, що розвивається. Особливо це актуально для гірництва, де «коло наук» відрізняється надзвичайно великим розмахом і потребує акумуляції сучасних знань і досягнень.

Відповіддю на ці питання часу і став цикл праць *Гірничі енциклопедія*² [8 – 13], що включає 6 книг на 3832 сторінках формату А4, обсягом 658 друкованих аркушів, які складають два фундаментальних енциклопедичних видання:

1. **«Гірничий енциклопедичний словник» (ГЕС).** Донецьк: «Східний видавничий дім», тт. I–III. Том I – 2001, р., 512 с.; том II – 2002 р., 632 с.; том III – 2004 рік, 752 с. (загалом 1896 с.; 281,4 друк. арк.).
2. **«Мала гірничі енциклопедія» (МГЕ).** Том I – 2004 р., 640 с.; т. II – 2007 р., 652 с.; т. III – 2013 р., 644 с. – Донецьк: «Донбас» тт. I і II; «Східний видавничий дім» т. III (загалом 1936 с.; 371,2 друк. арк.).

² Цикл праць *Гірничі енциклопедія* висунений Харківським національним університетом ім. В.Н. Каразіна на здобуття державної премії України в галузі освіти.

Цикл *Гірнича енциклопедія*, наголосив професор Білецький, – це «комплексна, міждисциплінарна праця, що систематизує знання у природничих науках про Землю, зокрема, геології, мінералогії, петрографії, гідрогеології, геохімії, геофізики, географії, екології; прикладних технічних науках з видобування та первинної переробки твердих, рідинних і газоподібних корисних копалин, шахтного та підземного будівництва, маркшейдерії та геодезії, а також показує сучасний стан та історію гірничо-геологічної науки й освіти в країнах світу. Крім того, у Циклі праць розкрито актуальні питання геологічного та гірничого законодавства, охорони праці й охорони геологічного докiлля при експлуатації надр. *Гірнича енциклопедія* не має вітчизняних аналогів і випереджає за кількістю статей подібні видання слов'янськими мовами (*Горная энциклопедия* 1980-х років мала близько 8000 статей). *Гірничий енциклопедичний словник* містить 12700, а *Мала гірнича енциклопедія* – 17 350 термінологічних та номенклатурних одиниць, частина яких введена у мовний обіг вперше».

Під час другого засідання, окрім дискусій, було підведено підсумки березневої сесії. Михайло Андрейчик

від імені Тернопільського осередка доповів про те, що у них працює вісім комісій та зростає кількість членів НТШ. Важливим здобутком стало те, що члени НТШ взяли участь у підготовці праці *Тернопільщина: історія міст і сіл*. М.Андрейчук подарував примірник бібліотеці НТШ. Микола Литвин відзвітував про роботу історичної комісії, де відбулося два засідання і шосте засідання на честь академіка Ісаєвича. До історичної комісії долучилися й представники не історичних спеціальностей. Від правничої комісії виступив Тарас Андрусак і звернув увагу на проблеми розвитку правової системи в Україні. Валентина Соболев привітала високе зібрання від українців у Варшаві і подарувала наукові видання Варшавського університету до бібліотеки НТШ. На завершення своєї доповіді пані Валентина побажала: “Шануймося! Бо ми того варті!”. Ірина Кочан підсумувала роботу березневої сесії у мовознавчій секції: мовознавча секція НТШ об’єднує науковців різних закладів Львова. Цьогоріч прибули із університету “Львівська політехніка”, Інституту українознавства імені Крип’якевича та Львівського національного університету імені Івана Франка.

Роман Кушнір підняв питання про актуальні проблеми української освіти. Роман Пляцко виступив з відозвою щодо стану науки в Україні. Усі проголосували одноголосно ЗА і прийняли відозву. Степан Гелей зачитав проєкт звернення, який теж прийняли за основу і одноголосно підтримали. Роман Пляцко зачитав «відозву XXVII наукової сесії Наукового Товариства ім. Шевченка щодо стану науки в Україні», яку теж одноголосно підтримали:

«Ми, члени Наукового Товариства ім. Шевченка – громадської організації, яка об’єднує вчених багатьох наукових установ та навчальних закладів України, з тривогою констатуємо наявність великої загрози науковій сфері в нашій державі. Триваюче упродовж багатьох років нехтування державними органами найнеобхіднішими потребами

науковців поставило їх на межу виживання – це при тому, що під сучасну пору уряди багатьох інших країн, інтелектуальний потенціал яких значно поступається нашому, докладають значних зусиль для здійснення наукового поступу: забезпечують належну оплату праці, оновлення матеріально-технічної бази дослідних установ, всіляко підтримують участь науковців у міжнародних конференціях, створюють умови для запрошення провідних учених з усього світу для читання лекцій, стимулюють молодих дослідників. У нас же науковці змушені проводити дослідження без необхідного фінансування, наукові потреби (відрядження, експедиції тощо) оплачуються з власної кишені, паритетні наукові контакти із зарубіжними вченими практично неможливі. На державному рівні украї обмежене фінансування призводить до падіння престижу наукової праці, різкого скорочення чисельності наукових кадрів, еміграції талановитої української молоді, а, отже, істотного зниження інтелектуального й економічного потенціалу нашої держави. Це пряма загроза національним інтересам України».

Завершуючи високе зібрання, Роман Кушнір подякував Роману Гладишевському, виголосив подяку Ірині Касьяненко за сумлінну працю на посаді секретаря-референта голови НТШ та представив нового секретаря-референта – Марію Мазепу.

Правдивим подарунком для всіх учасників Пленарного засідання став чудовий концерт фортепіанної музики Анатолія Кос-Анатольського у блискучому виконанні дійсного члена Наукового Товариства Шевченка Олександра Козаренка.